

Kristin Skjørten, Elisiv Bakketeig, Margunn Bjørnholt
og Svein Mossige (red.):

Vold i nære relasjoner. Forståelser, konsekvenser og tiltak

Universitetsforlaget, Oslo 2019. (289 sider) ISBN 978-82-15-03233-7

Denne antologi presenterer ny samfunnsvidenskabelig forskning om vold i nære relationer i en norsk kontekst. Det erklærede formål er at gi innsikt i volden som fenomen, dens årsaker og konsekvenser, og presentere viden om, hvordan volden håndteres i hjelpeapparatet i kommunalt og statslig regi samt i rettsvesenet. Ifølge redaktørene er der kun i begrenset utstrækning publiceret samlede fremstillinger av forskning i vold i nære relationer rettet mot det norske praksisfelt. Og redaktørene fremhever betydningen av forskningsbasert viden for at kunne forebygge og bekjempe volden, som betegnes som et alvorlig og komplekst samfunnsproblem i utvikling. Eksempler på denne utvikling er nye former for og forståelser av vold, et mere sammensatt offer- og udøverbillede og et hjelpeapparat i endring og vekst. Bogens målgruppe er fagfolk, studerende og andre med interesse for feltet.

Antologien består av 15 kapitler skrevet av i alt 20 forfattere/forskere med forskjellig faglig bakgrunn. Kapittel 1: *Vold i nære relasjoner – et felt i bevegelse* fungerer som introduksjon. De øvrige kapitler fordeler seg noenlunde likelig mellom bokens to deler. Første del har fokus på forståelser, konsekvenser og omfang av vold, anden del på hjelp og kontroll. Første del består av kapitlerne 2: *Vold i parforhold – fortsatt et likestillingsproblem*; 3: *Fra tradisjon til overgrep – nye forståelser av kjønnslemlestelse ved migrasjon*; 4: *Ungdommers fortelling om egen selvskading*; 5: *«Jeg ville jo si nei» – seksuell vold i parforhold*; 6: *Ungdoms utsatthet for flere typer alvorlige hendelser* og 7: *Omfanget av vold og overgrep mot eldre mennesker i Norge*. Anden del rummer kapitlerne 8: *Fra kamp til konsensus? Sivilsamfunnets rolle i framveksten av voldsfeltet*; 9: *Voldsutsatte med funksjonsnedsettelse – individuelle og strukturelle barrierer mot å søke hjelp*; 10: *Mellemromsarbeid – om barnehusrådgiveres arbeidspraksiser*; 11: *Samvær med tilsyn i saker etter barneloven*; 12: *Hvor lite skal du finne deg i? Politiets kampanje mot vold i parforhold*; 13: *Besøksforbud som beskyttelsestiltak*; 14: *Ønsker voldsutsatte straff for utøver, og hvilken betydning har det for straffesaken?* og 15: *Helse hos barn som kommer til Statens Barnehus*.

Som det fremgår av overskrifterne, spænder antologien vidt og inkluderer mange forskjellige voldsformer og kategorier av voldsutsatte. Samtidig er der fo-

kus på diverse love, bestemmelser, praksisser og tiltag i meget forskelligt regi samt en vurdering af deres effekt. Antologien rummer således både noget for generalister og læsere med mere specifikke interesser. Det betyder også, at der ikke er en rød tråd på tværs af kapitlerne, om end nogle af kapitlerne, der henviser til mere generelle problematikker som fx tendensen til en kønsneutral voldsforståelse, kan siges at tale sammen.

De fleste af antologiens bidrag er knyttet til forskningsprojekter fra programmet *Vold i nære relationer* ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) og Velferdsforskningsinstituttet NOVA. Det regeringsinitierede og stort anlagte voldsprogram blev iværksat i 2014. Ikke alle projekter under voldsprogrammet er repræsenteret i antologien. Nogle projekter er fx påbegyndt sidst i perioden, og der er således ikke noget kapitel om tvangsægteskab og negativ social kontrol. Redaktørerne nævner også, at nogle perspektiver er mere fremherskende end andre. Der har generelt været mere fokus på udsatte end på udøvere i voldsprogrammet, som også er karakteriseret ved at have en primært samfundsvidenskabelig profil.

Et par af kapitlerne forekommer dog mere præget af en sundhedstilgang til vold, og forskningsresultaterne er ikke overraskende. I *Ungdoms utsatthet for flere typer alvorlige hendelser* anvendes begrebet reviktimisering om børn og unges udsathed for mere end en form for vold, og det konkluderes, at det at være udsat for flere skadelige erfaringer også er noget, der rammer unge i en norsk kontekst, og at der er en sammenhæng mellem reviktimisering og mental sundhed. I *Helse hos barn som kommer til Statens Barnehus* bekræftes det, at børn og unge, som er udsat for vold og overgreb, rapporterer flere fysiske og psykiske vanskeligheder end børn uden samme erfaringer i opvæksten.

Det er ikke muligt her at gennemgå samtlige kapitler. Jeg vil i stedet nævne nogle af de kapitler, jeg har læst med særlig interesse. De fire redaktørers introduktion *Vold i nære relationer – et felt i bevægelse* giver et godt indblik i udviklingen fra at se vold mod kvinder som et privat problem til at se vold i nære relationer som et offentligt problem, som myndighederne skal tage hånd om. Samtidig er der sket en bevægelse fra 'hvad og hvorfor-spørgsmål' til en øget opmærksomhed på 'hvordan-spørgsmål', som drejer sig om, hvordan samfundets hjælpe- og kontrolapparat møder både udsatte og udøvere af vold i nære relationer.

At volden i dag er et offentligt anliggende kan ses som en landvinding, men myndighedernes overtagelse af feltet kan også have mindre heldige konsekvenser. I *Fra kamp til konsensus? Sivilsamfundets rolle i framveksten av voldsfeltet* diskuterer Ingrid Smette, Anja Bredal og Kari Stefansen, om denne styring har medført, at det tidligere markante fokus på kønsbaseret vold lige så stille er blevet

erstattet af øget opmærksomhed på vold mod børn, og at et kønsmagtperspektiv tilsvarende er blevet erstattet af et fokus på voldsforebyggelse. Ifølge forfatterne præges voldsfeltet aktuelt af både konsensus og nært samarbejde mellem civilsamfund og myndigheder, og de stiller spørgsmålet, om denne konsensus betyder, at der ikke er plads til produktiv kritik og konflikt.

I kapitlet *Vold i parforhold – fortsatt et likestillingsproblem* viser Margunn Bjørnholt med baggrund i diskussionen om kønsneutralitet og betydningen af en grundig læsning af omfangsstudier, at vold i parforhold (fortsat) både er et kønnet problem og et ligestillingsproblem. I «*Jeg ville jo si nei*» – *seksuell vold i parforhold* præsenterer Margunn Bjørnholt og Hannah Helseth en typologi af seksuell vold, der er udviklet på baggrund af interview med et antal kvinder og mænd.

Jane Dullum viser i *Besøksforbud som beskyttelsestiltak*, at denne præ-aktive bestemmelse typisk ikke fungerer, som den er tænkt, men i stedet praktiseres på en måde, der har reaktive træk. Dullum forklarer også, hvorfor det sker. I kapitlet *Ønsker voldsutsatte straff for utøver, og hvilken betydning har det for straffesaken?* viser Elisiv Bakketeig og Jane Dullum, at den voldsudsattes indstilling til, hvorvidt den voldsudøvende partner skal straffes eller ej, ikke spiller nogen afgørende rolle for sagsbehandlingen og udfaldet. I dag er der offentlig påtale i familievoldssager, og det afgørende er den samlede bevissituation.

Langt de fleste af kapitlerne er meget læsevenlige og giver et godt indblik i konkrete forskningsspørgsmål og problemstillinger. Gennem præsentationen af empiri eller datamateriale får man mulighed for at følge forskningsprocessen og forstå argumentationen og resultaterne. Man lærer også noget nyt, selv om man måske allerede arbejder inden for feltet. Antologien giver et godt indblik i bredden af aktuel norsk forskning i vold i nære relationer, som også er yderst relevant i en dansk sammenhæng. Bogen kan bestemt anbefales.

Bo Wagner Sørensen

ph.d. i antropologi, voldsforsker